

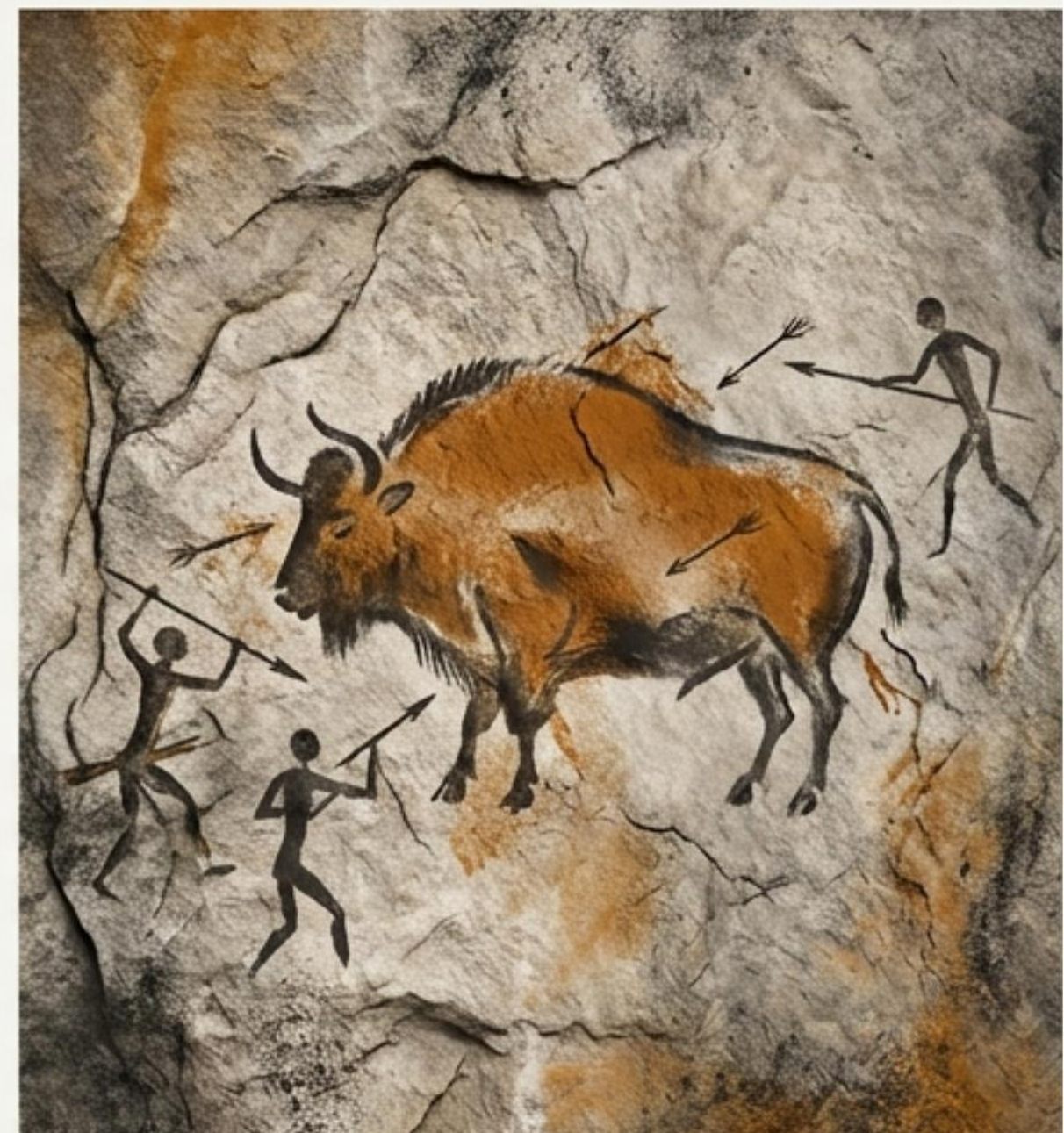
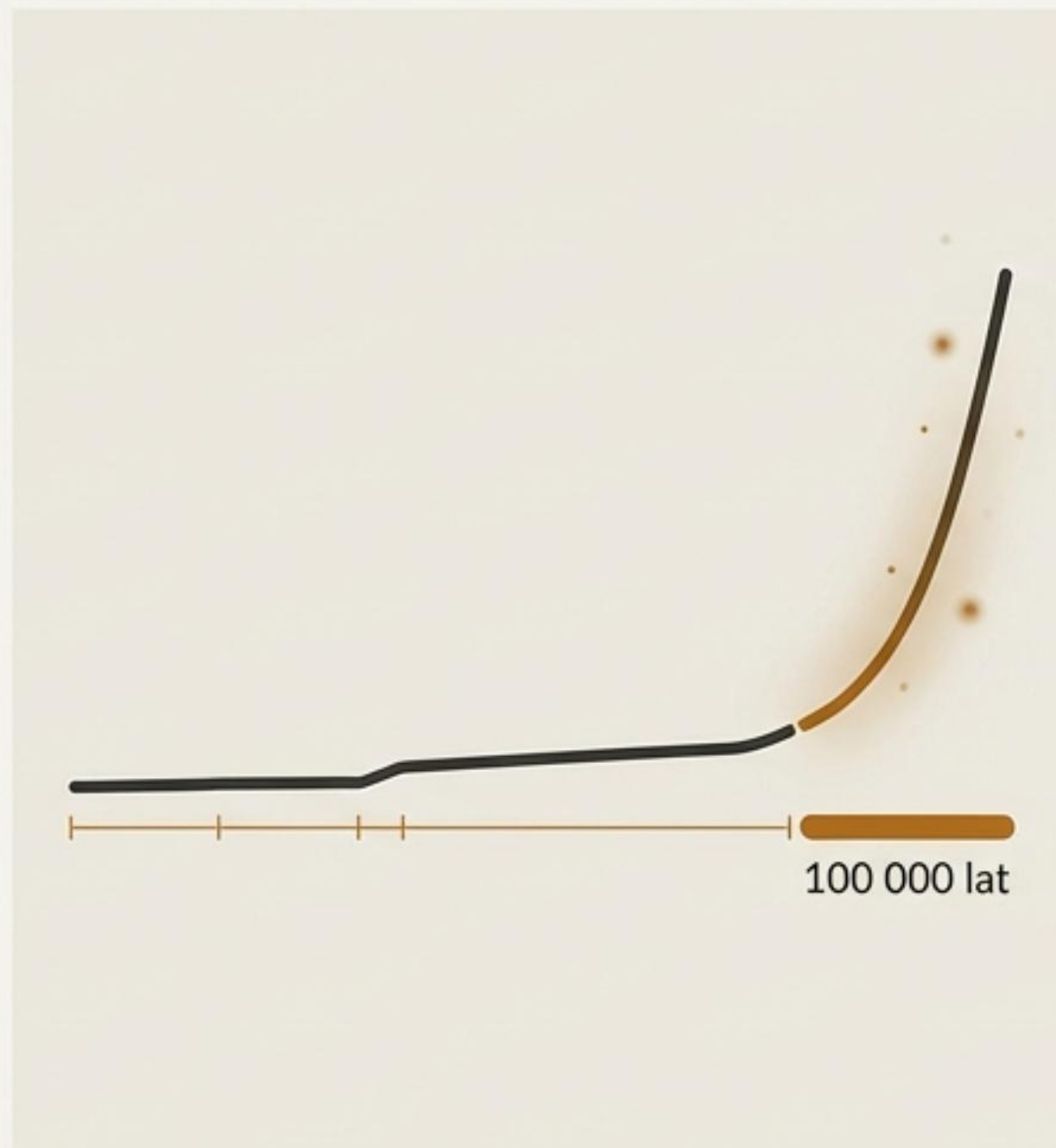
Mity to pierwsze mapy rzeczywistości

Przez tysiąclecia tworzyliśmy opowieści, by nadać sens światu. Te mapy – mity, legendy, religie – pozwalały nam się orientować, ale mapa to nie terytorium.

Umysł nie znosi niepewności.

Gwałtowny rozwój mózgu w ciągu ostatnich 100 000 lat zrodził potrzebę narracyjnego objaśnienia świata. Natura nie znosi próżni, a my – pytań bez odpowiedzi. Mity stały się naszym pierwszym narzędziem do porządkowania chaosu.

Najstarsze mapy: porządek w chaosie

W Mezopotamii i Egipcie mity umierających i odradzających się bogów (Ozyrys, Tammuz) odzwierciedlały cykl wylewów rzek. Faraon, wcielenie Horusa, był żywym węzłem łączącym ludzi z boskim porządkiem. Te mapy wyjaśniały i legitymizowały strukturę świata.

Funkcje mapy: od spoiwa po wzorzec.

Mity to coś więcej niż wyjaśnienia. Są spoiwem społecznym, wzmacniają jedność grupy. Dostarczają wzorców zachowań i uzasadniają tabu. Personifikują cnoty (Atena) i siły natury (Posejdon), czyniąc abstrakcję zrozumiałą.

Niebezpieczeństwo: gdy mapa staje się terytorium.

Pozorne odpowiedzi zniechęcają do dalszych poszukiwań. Przez tysiąclecia wierzono, że przedmioty spadają, bo „dążą do swojego naturalnego miejsca”. Taka odpowiedź zamyka drogę dyn do pytań o grawitację. Stajemy się jak- jak sześciu niewidomych mędrców obmacujących słonia – każdy przekonany o swojej częściowej prawdzie.

Cena zamkniętego systemu.

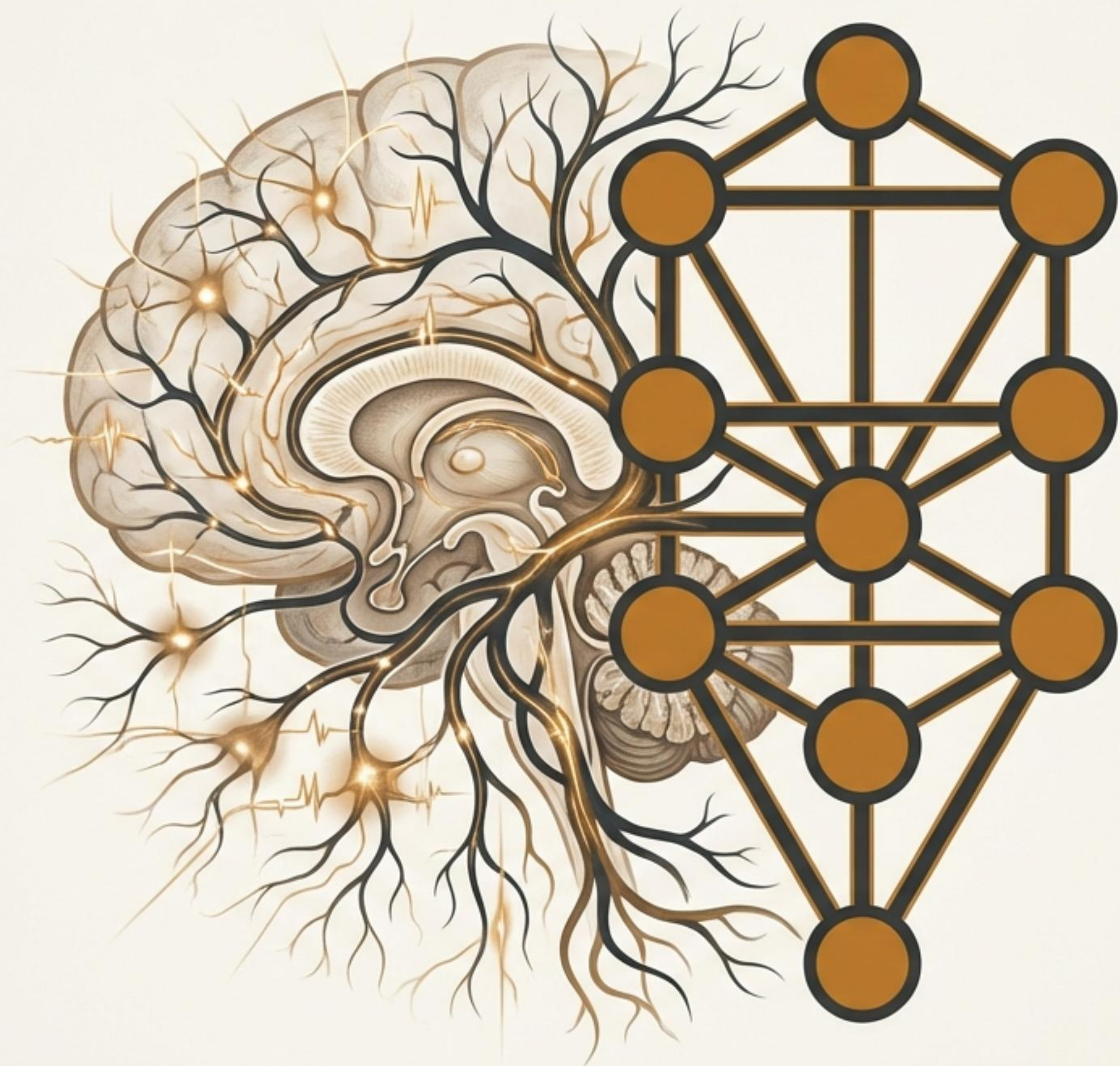
Kiedy mapa jest święta, każda próba jej aktualizacji staje się herezją. Dzieła Rogera Bacona, pioniera metod empirycznych, zostały potępione, a on sam uwięziony. Wiedza staje się niebezpieczna, a posłuszeństwo ważniejsze od prawdy, jak w micie o Prometeuszu ukaranym za darowanie ludziom ognia i wiedzy.

Stare mapy, nowe ścieżki neuronowe.

Mity kształtują nasze neuronalne ścieżki od dzieciństwa. Tworzą gęstą sieć skojarzeń, która wpływa na interpretację zdarzeń przez całe życie.

Radykalna zmiana światopoglądu jest trudna, bo wymaga fizycznej przebudowy połączeń w mózgu.

Ewolucja map, nie rewolucja.

Rzadko tworzymy mapy od zera. Zmieniamy nazwy i upraszczamy schematy. Zeus staje się Deusem, kult Izidy z dzieciątem zostaje zastąpiony kultem maryjnym. To dylemat **stabilności i plastyczności**: akceptujemy to, co już częściowo znamy, bo radykalnie nowe idee wymagają zbyt wielkiego wysiłku poznawczego.

Od map kosmosu do mapy umysłu.

Tradycja buddyjska proponuje inną drogę. Zamiast tworzyć mity o świecie, skupia się na introspekcyjnej analizie umysłu. Umysł to strumień zjawisk, a nie trwała dusza. Metafora „sieciny Indry”, gdzie wszystko odbija się we wszystkim, jest mapą radykalnej współzależności.

Jesteśmy świadomymi kartografami.

Nasz podstawowy sposób myślenia o świecie wciąż jest echem odkryć naszych przodków. Nauka to systematyczne sprawdzanie naszych map. Wyzwanie nie polega na odrzuceniu map, lecz na świadomym ich czytaniu i tworzeniu. Ciągłe pytajmy: skąd to wiemy? Czy to zweryfikowana wiedza, czy tylko powszechne przekonanie?

